«Հաստատված է՝»
ՀՀ ոստիկանության կրթահամալիրի ակադեմիայի օպերատիվ-հետախուզական գործունեության և քրեագիտության ամբիոնի 31.08.2020թ-ի նիստում, արձանագրություն թիվ 1
ամբիոնի պետ, ոստիկանության գնդապետ Մ.Սեմերջյան

ՀՀ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՀԱՄԱԼԻՐ
ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	Դատական փորձաքննություն
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԻՉ	
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Մագիստրատուրա, հեռակա ուսուցում
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Մագիստրոս
ԱՄԲԻՈՆ	Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության և քրեագիտության ամբիոն E-mail: OHGKRIM@mail.ru
ՀԵՂԻՆԱԿ/ՆԵՐ	Բ.Ալեքսանյան, Ս.Ասլանյան E-mail: benik1962@mail.ru, հեռ 091-35-83-13 E-mail: aslanyan.sona@gmail.com հեռ 091-40-27-30
ՈՒՍ.ՏԱՐԻ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ	1-ին կուրս, 2-րդ կիսամյակ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ	Մագիստրոս

ԿՐԵԴԻՏՆԵՐ	
ԴԱՍԱԺԱՄԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄ ԵՎ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՀԵՏ ՏԱՐՎՈՂ ԱԽԱՏԱՆՔՆԵՐ	«Դատական փորձաքննություն» դասընթացի ընդհանուր ծավալը կազմում է 8 ժամ, որից 8 դասախոսություն: Ինքնուրույն աշխատանքի համար նախատեսված ժամերին սովորողը կատարում է գրականության ընթերցում և մշակում, վերլուծական, հետազոտական աշխատանք, դասախոսի հանձնարարությամբ կարող է գրել ռեֆերատներ և էսսեներ, պատրաստվում է հաջորդ դասին: Լսարանային դասերը կայանում են շաբաթը մեկ անգամ՝ 80 րոպե տևողությամբ: Դասընթացն ավարտվում է առանց եզրափակիչ գնահատման:
ՄՈՒՏՔԱՅԻՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ	Դասընթացը կառուցվում է «ՀՀ քրեական դատավարություն», «Կրիմինալիստիկա», դասընթացների իմացության վրա:
ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	«Դատական փորձաքննություն» դասընթացի շրջանակներում ուսումնասիրվում են դատական փորձաքննության հասկացությունն ու դասակարգումը, դատափորձագիտական հիմնարկների համակարգը, կառուցվածքը և հիմնական ֆունկցիաները, դատական փորձաքննության նշանակման և կատարման դատավարական ու կազմակերպչական հիմունքները, փորձագետի եզրակացությունը և դրա գնահատումը: Ավտոտեխնիկական, էլեկտրոտեխնիկական, դատաապրանքագիտական, շինարարատեխնիկական, հրդեհատեխնիկական, լաքաներկող նյութերի և պատվածքների, թմրեցուցիչ, խիստ ներգործող նյութերի և օծանելիքների ու դիմահարդարման միջոցներիփորձաքննությունների օբյեկտները և դրանցով լուծվող հարցերը:

ՆՊԱՏԱԿ **ԽՆԴԻՐ/ՆԵՐ**		Դասընթացի նպատակն է սովորողներին հաղորդել համապարփակ տեսական գիտելիքներ և ձևավորել կարողություններ դատական փորձաքննության հասկացության, խնդիրների, փորձաքննությունների առավել տարածված մի շարք տեսակների համար բնորոշ օբյեկտների և դրանց օգնությամբ լուծման ենթակա հարցերի հնարավոր շրջանակի վերաբերյալ: Դասընթացի խնդիրներն են՝ 1. ներկայացնել դատական փորձաքննության հասկացությունը և ընդհանուր դասակարգումը, 2. պարզաբանել ՀՀ-ում դատափորձագիտական հիմնարկների համակարգը, կառուցվածքը և հիմնական ֆունկցիաները, 3. ներկայացնել դատական փորձաքննության նշանակման և կատարման դատավարական և կազմակերպչական հիմունքները, 4. ուսումնասիրել փորձագետի եզրակացությանը և դրա գնահատմանը ներկայացվող պահանջները, 5. վերլուծել ավտոտեխնիկական, էլեկրոտեխնիկական, դատաապրանքագիտական, շինարարատեխնիկական, հրդեհատեխնիկական լաքաներկող նյութերի և պատվածքների, թմրեցուցիչ, խիստ ներգործող նյութերի և օծանելիքների ու դիմահարդարման միջոցների, փորձաքննությունների տեսակները, օբյեկտները և դրանցով լուծվող հարցերը:
ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ ***Կարողանա՝***		ա) վերլուծել դատական փորձաքննության տեսական հիմնախնդիրները, բ) քննարկումներ և բանավեճեր ծավալել համեմատական հետազոտման նմուշների ամրագրման, փափեթավորման և վերցնելու միջոցների ու մեթոդների շուրջ, գ) տարբերել փորձագիտական հետազոտման արդյունքում արվող հետևությունները, դ) գնահատել փորձագետի եզրակացությունը ըստ ներկայացվող պահանջների, ե) վերլուծել փորձագիտական հետազոտման գործընթացը, զ) բնութագրել փորձաքննության տարբեր տեսակներին բնորոշ օբյեկտների հետազոտման համար անհրաժեշտ փորձարարական նմուշներ ստանալու և դրանք պահելու պայմանները, է) գնահատել փորձագիտական հետազոտման ընթացքում կիրառված մեթոդները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
Հիմնական		1. Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգիրք 2. Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարություն: Ընդհանուր մաս. (3-րդ հրատարակություն, լրացումներով և փոփոխություններով) – Երևանի պետ. Համալս. – Եր.: Երևանի համալս. հրատ., 2004 – 416 էջ 3. Կրիմինալիստիկա: Բուհական դասագիրք /Լևոն Օհանյան. – 2-րդ հրատ.՝ փոփոխ. և լրաց. – ԵՊՀ հրատ., 2010. 512 էջ 4. Օհանյան Լևոն. Կրիմինալիստիկա: - Երևանի պետ. Համալս. – Եր.: Տիգրան Մեծ հրատ., 2004 – 504 էջ 5. Կրիմինալիստիկա: ՈՒս. Ձեռնարկ /Ա.Հ. Բախշինյան, Բ.Զ. Ալեքսանյան, Ս.Ա. Մարգարյան. – Եր.: Հեղինակային հրա-տարակություն, 2003. – 228 էջ 6. Винберг А.И., Малаховская Н.Т. Судебная экспертология. В. , 1979.

		7. Словарь основных терминов судебных экспертиз. М. ВНИИСЭ, 1980. 8. Орлов Ю.К. Производство экспертизы в уголовном процессе. М.: ВЮЗИ, 1982. 9. Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы, тенденции, преспективы. От теории к практике. М.: ЮЛ, 1988. 10. Белкин Р.С. Криминалистика. Краткая энциклопедия. М.: РЭ, 1989.
Լրացուցիչ		1. Лифшиц Е.М., Михайлов В.А. Назначение и производство экспертизы. В.: ВСШ МВД РФ 1977. 3. Орлов Ю.К. Заключение эксперта и его оценка / по уголовным делам /. М.: Юрист, 1995. 4. Криминалистические экспертизы, выполняемие в органах внутренних дел. Библиотека следователя. М.: ЭКЦ МВД РФ, 1992. 5. Назначение и производство судебных экспертиз. М.: ЮЛ, 1988. 6. Справочник следователя. Практическая криманилистика: подготовка и назначение судебных экспертиз. Вып.3. М., Российское право, 1993. 7. Особенности иследования некоторых объектов традиционной криминалистической экспертизы /Снетков В.А./ М.: ЭКЦ МВД РФ, 1993 8. Криминалистическая экспертиза: возникновение, становление и тенденции развития. М.: ЮИ МВД РФ, 1994. 9. Рекомендации по назначению судебных экспертиз. С.: МВД РФ, 1995. 10. Росинская Е. Р. Судебная экспертиза в гражданском, адмнистративном и уголовном процессе. М.: НОРМА. 2005

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԸ ԵՎ ԿՇԻՌ		Ընթացիկ ստուգման ձևը հարց ու պատասխան	
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՍԱՆԴՂԱԿ		Գնահատման արդյունարար միավոր	Գնահատականը տառանշումով
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ / ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐ		Դասընթացի ընթացքում սովորողների գիտելիքներն ու ունակությունները գնահատվում է 20 բալանոց համակարգով: Սովորողների գիտելիքները, ունակությունները և հմտությունները գնահատվում են «Գերազանց», «Լավ», «Բավարար» և «Անբավարար» կամ «Ստուգված» կամ «Չստուգված»: Սովորողների գիտելիքները գնահատվում են հետևյալ չափանիշներով՝ ա) «Գերազանց», եթե ունկնդիրը խոր և հիմնավոր է յուրացրել ամբողջ ծրագրային նյութը, սպառիչ, հաջորդական, գրագետ ու տրամաբանորեն կառուցված է շարադրում այն, նյութը սերտորեն կապում է ոստիկանության ծառայության խնդիրների հետ, չի դժվարանում պատասխանել, երբ ձևափոխվում է առաջադրանքը, ազատորեն լուծում է խնդիրներն ու կատարում գործնական առաջադրանքները, ճիշտ է հիմնավորում ընդունած որոշումները, ընդունակ է ինքնուրույն ընդհանրացնել և շարադրել նյութը՝ սխալներ թույլ չտալով. բ) «Լավ», եթե սովորողը հիմնավոր գիտի ծրագրային նյութը, գրագետ է և ըստ էության շարադրում է այն, հարցին պատասխանելիս թույլ չի տալիս էական անճշտություններ, կարողանում է ճիշտ կիրառել տեսական դրույթ-	

		ները, գործնական առաջադրանքները կատարելիս տիրապետում է անհրաժեշտ ունակությունների ու հմտությունների. գ) «Բավարար», եթե սովորողը յուրացրել է միայն հիմնական նյութը, բայց չգիտի դրա առանձին մանրամասները, թույլ է տալիս անճշտություններ, ոչ ճիշտ ձևակերպումներ, խախտում է ուսումնական նյութի շարադրման հաջորդականությունը և դժվարանում է կատարել գործնական առաջադրանքները. դ) «Անբավարար», եթե սովորողը չգիտի ծրագրային նյութի զգալի մասը, թույլ է տալիս էական սխալներ, չի կարողանում կատարել գործնական առաջադրանքներն ու լուծել խնդիրները:
ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
Ներկայություն		Դասապլանի որևէ փոփոխություն նախօրոք կտեղեկացվի սովորողին:
		Սովորողի դասերին ներկայությունը բխում է նրա իսկ շահերից, քանի որ ներկայությունը ենթադրում է ունկընդրում, մասնակցություն քննարկումներին, չհասկացված կամ վատ հասկացված խնդիրների պարզաբանում, ինքնուրույն և գործնական աշխատանքների հանձնում: Սովորողն այս դեպքում հնարավորություն է ունենում լսել ոչ միայն ծրագրային նյութը, այլև մասնակցել քննարկումներին, բանավեճերին, անել ինքնուրույն դատողություններ և հայտնել սեփական տեսակետը:
Գրավոր աշխատանքներին ներկայացվող պահանջներ		Գրավոր աշխատանքների ժամանակ արգելվում է ծածկագրերից օգտվելը: Ծածկագրի հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է զրո միավոր:
Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքներ		Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքները անհրաժեշտ է կատարել առանց կողմնակի միջամտության և հանձնել դրանք նշված ժամանակահատվածում: Ինքնուրույն աշխատանքում արգելվում է գրագողությունը: Այլոց մտքերը օգտագործելու դեպքում ուսանողը պարտավոր է նշել աղբյուրը ըստ ընդունված ակադեմիական ձևաչափի:

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԹԵՄԱՏԻԿ ՏՐՈՀՈՒՄ

Թեմա 1 **Դատական փորձաքննության հասկացությունը և ընդհանուր դասակարգումը: Դատափորձագիտականհիմնարկների համակարգը, կառուցվածքը և հիմնական ֆունկցիաները: Դատական փորձաքննության նշանակման և կատարման դատավարական և կազմակերպչական հիմունքները: Փորձագետի եզրակացությունը և դրա գնահատումը** **(2 ժամ դասախոսություն)**	
Թեմայի հարցերը	**Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն**
1. Դատական փորձաքննության հասկացությունը, ընդհանուր դասակարգումը և փորձագիտական հետազոտման առարկան, օբյեկտներն ու մեթոդիկան: 2. Դատափորձագիտական հիմնարկներ ՀՀ-ում և դրանց հիմնական ֆունկցիաները: 3. Դատական փորձաքննությունների նշանակման և կատարման կարգը, բազմօբյեկտ և բարդ փորձաքննությունների կատարման առանձնահատկություններև: 4. Փորձագետի եզրակացության կառուցվածքը, որպես ապացույցի աղբյուրի դրա գնահատումը:	Հարցեր 1-4 անցկացվում է դասախոսություն՝ սովորողների ուշադրությունը հրավիրելով խնդրահարույց հարցերի վրա: Հարցեր 1-4 ինքնուրույն աշխատանք՝ իրականացնել ներկայացված հարցերի մանրակրկիտ ուսումնասիրություն առաջարկվող գրականության միջոցով:

Թեմա 2 **Ավտոտեխնիկական և էլեկտրոտեխնիկական փորձաքննություններ: Դատաապրանքագիտական փորձաքննություններ:** **(2 ժամ դասախոսություն)**	
Թեմայի հարցեր	**Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն**
1. Ավտոտեխնիկական և էլեկտրոտոխնիկական փորձաքննությունների նպատակը, տեսակները և դրանցով լուծվող հարցերը: 2. Դատաապրանքագիտական փորձաքննությունների օբյեկտները և նպատակները և դրանցով լուծվող հարցերը:	Հարցեր 1-2 դասախոսության ընթացքում բացատրվում են թեմայում ընդգրկված հարցերը: Հարցեր 1-2 ինքնուրույն աշխատանք՝ իրականացնել ներկայացված հարցերի մանրակրկիտ ուսումնասիրություն առաջարկվող գրականության միջոցով:

Թեմա 3 **Դատաշինարարատեխնիկական փորձաքննություններ: Հրդեհատեխնիկական փորձաքննություններ: Լաքաներկող նյութերի և պատվածքների փորձաքննություններ** **(2 ժամ դասախոսություն)**	
Թեմայի հարցեր	**Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն**
1. Շինարարատեխնիկական փորձաքննությունների նպատակն ու օբյեկտները և դրանցով լուծվող հարցերը: 2. Հրդեհատեխնիկական փորձաքննությունների խնդիրները, համեմատական հետազոտման նմուշները և դրանցով լուծվող հարցերը: 3. Լաքաներկող նյութերի և պատվածքների փորձաքննությունների նպատակն ու օբյեկտները և դրանցով լուծվող հարցերը:	Հարցեր 1-3 անցկացվում է դասախոսություն, որն ուղեկցվում է տարբեր տեխնիկական միջոցների ցուցադրումով: Հարցեր 1-3 ինքնուրույն աշխատանք՝ իրականացնել ներկայացված հարցերի մանրակրկիտ ուսումնասիրություն առաջարկվող գրականության միջոցով:

Թեմա 4 **Թմրեցուցիչ, խիստ ներգործող նյութերի և դիմահարդարման միջոցների փորձաքննություններ** **(2 ժամ դասախոսություն)**	
Թեմայի հարցեր	**Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն**
1. Թմրեցուցիչ, խիստ ներգործող նյութերի և դիմահարդար-	Հարցեր 1-2 անցկացվում է դասախոսու-

ման միջոցների փորձաքննությունների խնդիրներն ու օբյեկտները: 2. Թմրեցուցիչ, խիստ ներգործող նյութերի և դիմահարդարման միջոցների փորձաքննություններով լուծվող հարցերը:	թյուն: Հարց 1-2 ինքնուրույն աշխատանք. Սովորողները ծանոթանում են անհրաժեշտ նյութերին: